

Rebeka Ondračková, Horná Súča

TÉMA PRÁCE:

PRÍPRAVA KOBYLY HVIEZDY NA PRVÉ OŽREBENIE

DOBA POZOROVANIA:
Noveber 2022 – marec 2023

Rok vyhotovenia : 2023

Odpornosť: Kone
Veková kategória: od 7 do 13 rokov

Hodnotenie práce: 27,42 b

Práca je mojím vlastným, originálnym dielom.

Podpis autora práce

Obsah

ÚVOD:.....	3
1. Zoznamovanie sa s kobyľou Hviezdou	4
2. Pripúšťanie kobyly k žrebcovi	5
3. Chov a potreby žrebnej kobyly	6
4. Pozorovanie kobyly	9
ZÁVER	10
Použité zdroje:	11

ÚVOD:

Volám sa Rebeka. Mám jedenásť rokov. Od narodenia bývam na dedine. S rodičmi chováme rôzne domáce zvieratá. Máme psa, zajace, sliepky, kozy, ovce a kone. Ja mám rada všetky zvieratá, ale najradšej sa starám o kone. Môj otec chcel od malička vlastné kone. Túto vášeň som po ňom asi zdedila i ja. Preto som sa rozhodla písať túto prácu v kategórii: Kone.

1. Zoznamovanie sa s kobyľou Hviezdou

Keď som mala tri roky, otec kúpil čiernu kobyľu Santu, ktorá bola v tom čase žrebná. O šesť mesiacov sa Santa ožrebila. Narodilo sa jej žriebä - malá hnedá kobyľka. Bolo to v lete. Dali sme jej meno Hviezda, podľa bielej škvrny na čele, ktorá mame pripomínala hviezdu. Spočiatku bola Hviezda so svojou mamou v maštali. Tam sme im, ja s otcom, nosili seno, vodu a iné dobroty. Raz, keď boli kobyľky vypustené vo dvore pri dome, chcela Hviezda zopakovať skok cez chodník, tak ako Santa. Skok bol neúspešný a Hviezda spadla. Mala vtedy asi 2 mesiace. Našťastie sa jej nič nestalo. Po čase, keď Hviezda trochu zosilnela, a mala veľa energie na výskoky, sme ich vodili na lúku. Tam sme ich preháňali z jednej strany na druhú. Otec im urobil prístrešok a ohradu. Ja som mu pri tom pomáhala. Denne im nosíme vodu a niečo dobré pod zub.

S Hviezdou som sa zblížila aj trochu inak. Keď som mala 4 roky a Hviezda skoro rok a asi 350 kg, ma nešťastnou náhodou zrazila. Skončila som v nemocnici s ľahkým otrasom mozgu. Našťastie som sa rýchlo zotavila. Napriek tejto skúsenosti som na kone nezanevrela a nebojím sa ich. Teraz sa už na tejto príhode bavíme. To, že som s koňom zrazená mám už oficiálne aj v zdravotnej karte.

Párkrát do týždňa sme Hviezdu pripínali k zapriahnutej kobyľe Sante a chodili sme s nimi na prechádzky. Prevádzali sme ich aj popri ceste, aby si zvykla na hluk aut a autobusov. Prvýkrát sa Hviezda bála okoloidúceho autobusa a splašila sa. Vtedy som mala strach aj ja. Ale otec nás obe upokojil. Otec postupne Hviezdu cvičil. Dával jej na chrbát sieť so senom, aby si pomaly zvykala na záťaž na chrbte. Od malička sa učí zdvíhať kopytá, aby nemala problém so strihaním kopyt.

Keď mala Hviezda dva roky prestala cicať mlieko od svojej matky. Odvtedy sa živí len senom, pastvinou, mrkvou, jabĺčkami, cviklou, ovsom a otrubami. Hviezda bola od mala energická kobyľka. Neustále behala a skákala.

Obr.1
Hviezda

Obr.2
Santa

2. **Pripúšťanie** **kobyly k** **žrebcovi**

Keď mala
Hviezda sedem
bola plne

rokov,

vyvinutá a dospelá. V okolí sa vyskytol chovateľ s tromi dospelými mladými žrebcami. Otec sa s chovateľom poznal. Dohodli sa, že môžeme priviezt' naše kobyľky k žrebcovi. Vzdialenosť z ohrady našich kobýl k ohradám žrebcov bola približne šesť kilometrov. Spolu s otcom a jeho kamarátom sme previedli kobyľky cez lúky a les. Hviezda je od malička zvedavá kobyľa a tak chcela všetko skúmať a skúšať. Každé príľahlé pole s obilím, nakosené seno, alebo vodu z potôčika. Po dvoch hodinách sme dorazili k ohradám žrebcov. Santa s Hviezdou mali pripravenú vlastnú ohradu.

Spočiatku sme ich len pozorovali, aby sme zistili, kedy budú v ruji. S otcom som za nimi chodila každý druhý deň. Asi po dvoch týždňoch sme spozorovali, že kobyľky sú v ruji. Ruja u kobýl sa prejavuje častým močením a dvíhaním chvosta. Toto obdobie trvá päť až deväť dní.

Ideálny deň na pripustenie kobyly je posledný a predposledný deň ruje.

Keď sme u Hviezdy spozorovali ruju, tak sme ju začali pripúšťať k žrebcovi. Prvý pokus sa nepodaril. Hviezda k sebe žrebca nepustila. O dva dni neskôr sme k Hviezde pripustili druhého žrebca. Toto pripúšťanie bolo úspešné. Keďže bola Hviezda prvýkrát so žrebcovi, po pripustení sa objavila krv. Otec to konzultoval so zverolekárom. Ten potvrdil, že je všetko v poriadku a pri prvom pripustení kobyly sa môže objaviť krvácanie.

Na druhý deň sme Hviezdu pustili k tomu istému žrebcovi. Pripúšťanie prebehlo bez problémov. Pri odvedení kobyly Santy na pripustenie sa Hviezda pokúsila utiecť z ohrady, ale otec ju stihol zastaviť a priviazať. Pripustenie Santy sa nepodarilo. Nepustila k sebe ani jedného zo žrebcov. Kobyly zostali pri žrebcoch ďalšie dva dni.

Po dvoch dňoch sme kobyly previedli do ohrady vzdialenej tri kilometre od žrebcov. Tam sme ich krmili a pozorovali každý deň. Približne po troch týždňoch sme u Hviezdy nespozorovali žiadne znaky ruje. Aj napriek tomu sme ich znova previedli k tým istým žrebcovi. Po následnej skúške

pripustenia Hviezdy k úspešnému žrebcovi, kobyľa žrebca k sebe nepustila. Na základe tejto skúšky sme usúdili, že prvé pripustenie Hviezdy bolo úspešné.

Kobyly sme previedli do svojej ohrady pri našom dome. Tu ich denne kŕmime a sledujeme.

3. Chov a potreby žrebnej kobyly

Kôň je jedinečné zviera. Nielen pre to, že ľuďom od pradávna slúžil ako jediný dopravný prostriedok, ale aj pre to, že starostlivosť o neho je pomerne zložitá. Máva také choroby, ktoré dokážu prekvapiť aj skúsených veterinárov.

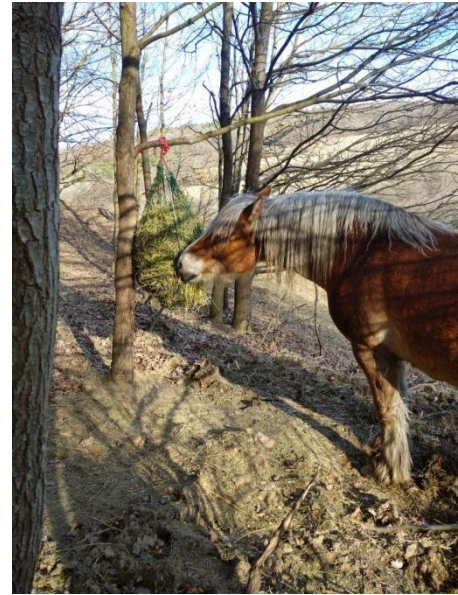
Potrava: Nevyhnutný je neustály prístup k vláknine – pastve / senu. Kôň potrebuje denne prijať cca 2-3% svojej váhy v sušine (500 kg vážiaci kôň asi 12 kg sena, alebo až 50 kg trávy). Ak je to možné, mal by kôň dostávať aj lúčnu lucernu. Neskôr, na jar, keď sa objaví čerstvá tráva, koňa postupne necháme túto trávu spásat'. Kone jedia po troškách, ale takmer stále. Sú to takí pôžitkári. Kôň má rád pestrú stravu. Zje takmer všetko, čo patrí k ovociu, zelenine a krmivu. Jeho prvoradým krmivom je objemové krmivo, ktoré u nás bežne dostať. Najrozšírenejším a najvhodnejším krmivom je ovos. Najradšej ho má drvený. Keď nie je možné krmivo podrviť, musí sa namočiť aspoň na šesť až osem hodín do vody. Kôň môže jesť všetko, ale s mierou. Iné kŕmenie potrebuje ťažný kôň a iné plnokrvník.

Vhodnou zeleninou a ovocím sú jablká, hrušky, slivky, marhule, broskyne (pre istotu vyberať kôstky), melóny, jahody, maliny, černice, čučoriedky, brusnice, banány; mrkva, červená repa, cuketa, tekvica, zeler, petržlen, v malom množstve kaleráb, kapusta, kel. Ovocím kŕmime max. 1 kg naraz (za deň), inak môže dôjsť k hnačke, prípadne až k metabolickým problémom. Nevhodným je exotické ovocie a zelenina (avokádo, citrusy), štiplavá zelenina, kŕmna repa, väčšie množstvo kapustovitých naraz.

ktoré im pomôžu. Je preto veľmi vhodné ponúkať koňom na

Obr.4 Potrava

Kone majú prirodzenú schopnosť rozpoznať prírodné látky, výber z bylín, ovocia a zeleniny.

Bylinky sú vhodné ako prevencia i podporná liečba rôznych zranení a ochorení.

Obr. 5 sieť so senom

Voda – nonstop, čistá, s teplotou 10-12°C. Kôň s váhou 500 kg vypije denne 15-35 litrov vody, ale pokojne aj 2x toľko. Záleží to od vlhkosti krmiva, teploty a vlhkosti vzduchu, záťaže, či ide o kojacu kobyľu...

Pohyb – nutných je aspoň 5-10 km denne krokom po výbehu či pastvine. Domáce kone treba k pohybu motivovať vytváraním uličiek, rozmiestňovaním prekážok.

Priateľstvo koňa a človeka – Prvoradé by malo byť zabezpečenie konskej spoločnosti. Kôň osamote jednoducho nemôže byť spokojný. Oslík alebo ovečka nie sú plnohodnotnou náhradou – ak si nemôžeme dovoliť chovať aspoň dva kone, tak radšej zvolíme nájomnú stajňu alebo si nekupuje vôbec žiadneho koňa. Je potrebné zabezpečiť adekvátne veľký priestor (aspoň 1 ha na koňa), dostatok potravy a vody a ich vhodné rozmiestnenie. Kone nechávame spolu ideálne neobmedzene. Takto chované kone sú skutočne spokojné, vyrovnané a naozaj nevyhľadávajú vzájomné konflikty. V skutočnosti je základnou sociálnou jednotkou koní rodinná skupina. Tú tvorí zvyčajne žrebec, jeho pár kobýl a ich nedospelí potomkovia. Rodinná skupina spolu žije takmer celý život vo viac-menej nezmenenej podobe, iba potomkovia odchádzajú.

Obr.6 Santa a Hviezda

Odpočinok – kone počas dňa driemu postojacky, no cca 30-60 minút denne potrebujú spať poležiačky, ale nie naraz. V stáde vždy niekto stráži, kým iní spia – zvyčajne je to kobyla, zriedkavejšie valach. Žriebäta spia oveľa viac, často pospolu (škôlky strážené „pestúnkou“). V dobre fungujúcom stáde kone často odpočívajú v tesnej blízkosti, s hlavami položenými na chrbtoch druhých koní...

Rozmnožovanie – nástup ruje závisí od teploty, typicky od jari do jesene, v 3-týždňových intervaloch, vždy 3-5 dní (ovulácia ku koncu). Prejavmi ruje je zmenené správanie, časté močenie, „blýskanie“ pyskami ohanbia, zvýšený záujem o samcov, ponúkajú sa, pišťanie, hrabanie prednou nohou...

Žrebná kobyla počas prvých štyroch až piatich mesiacov nepotrebuje vyššiu dávku krmiva, ale v neskoršom štádiu zožerie toľko krmiva ako dva kone. Stravu jej stále musíme dopĺňať ovocím a zeleninou. Kobyla väčšinou vrhne mláďa bez pomoci. Ale aj tak sa musíme na túto udalosť pripraviť, ak by sa objavili nejaké komplikácie. Aby mala kobyla nerušené žrebenie, musíme jej dva až tri týždne pred očakávaným termínom žrebenia pripraviť miesto, kde bude rodiť. Malo by byť dostatočne priestranné, aby si mohla pohodlne ľahnúť. Kobyla nesmie byť priviazaná. Podstielka musí byť suchá a čistá. Kone zvyčajne rodia večer, v noci alebo nad ráno. Ale aj tak treba kobylu každú hodinu sledovať počas dňa aj počas noci. A treba mať na blízku zverolekára, ktorý vie o žrebnej kobyle a v prípade núdze príde včas. Asi týždeň pred žrebením sa na vemene kobylky objaví lepkavá tekutina. Potom sa pustí mledzivo – kolostrum. Toto mledzivo obsahuje veľké množstvo imúnnych látok, preháňadiel, ktoré žriebä potrebuje.

Žrebné kobyly potrebujú okolo seba kľud. Naša kobyľa Hviezda má vždy dostatok jedla aj vody. Jesť a piť dostáva dvakrát denne. Do krmiva jej pridávame minerály: mletý vápenec a varený ľan. Krmivo im zarábame s jablkami a mrkvou, cviklou. Otruby sú namočené vo vode, aby napučali. Občas dostanú aj krmnu mrkvu. Vodu majú čerstvú z potoka. Hviezda často vypije dve až tri vedrá vody. Hovorí sa, že kone vypijú len čistú vodu, preto vieme, že voda z nášho potoka nie je znečistená. Je to hlavne preto, že tečie z oblasti, kde nebýva veľa ľudí. Počas leta majú dostatok potravy vo veľkom výbehu s pastvinou. V ohrade aj zimujú, majú tam drevený prístrešok. Nosíme im seno, ktoré dostávajú v sieťach. Tie vešiame na rôzne miesta v ohrade, buď na strom alebo na prístrešok. V sieti majú seno preto, aby ho mohli jesť postupne. Iné dobroty tiež dostávajú, aby mali dostatok pestrej potravy.

4.Pozorovanie kobyly

Každý deň sa snažím chodiť s otcom do ohrady za koňmi. Veľakrát som zostala prekvapená z toho, ako sa kone správajú. Napríklad som videla, ako kone využívajú stromy rôznych tvarov na škriabanie a obtieranie sa. Alebo ako si nájdu v ohrade rôzne tvrdé miesta alebo veľké kamene, na ktorých si čistia a brúšia kopytá. Naše kobyly nie sú podkuté.

Veľa krát som si zasa všimla, že keď sa kone najedli ovsa a ostatných vecí, pobehli a prudko koplí nohami dozadu. Otec mi vysvetlil, že to si kone „Vyhadzujú z kopýt“, čiže uvoľňujú nadbytočnú energiu z tela.

Pri chodení po ohrade nachádzame „ležoviská“ čiže miesta, kde kone v noci alebo aj cez deň spia.

V zime, keď je sneh, tak často nájdeme aj celý odtlačok koňa, ktorý tam ležal.

Všimla som si aj, že kone čakajú na kraji ohrady vždy v čase, keď otec chodí kŕmiť aj napriek tomu, že nemajú hodinky a nevedia čas. Kone prístrešok v ohrade využívajú hlavne v lete, ako skrýšu pred priamym slnkom. Dážď ani sneženie im neprekáža, vtedy sa nepotrebujú skrývať. Vždy si nájdu nejakú časť ohrady, kde je závetrie a stoja vonku. Skôr dážď využívajú na „kúpanie“, čistenie srsti. Pozorovaním sa nám potvrdilo, že kobyľa Hviezda je žrebná. S pribúdajúcimi mesiacmi pozorujeme zväčšujúce sa brucho, v ktorom je vidieť pohyby žriebäťa, najmä keď pije studenú vodu. Vieme, že žrebné kobyly sú opatrnejšie, čo je vidieť aj na Hviezde. Už sa až tak neblázni a neskáče, ako predtým. Začala mať rešpekt aj pred neznámymi ľuďmi. Keď nebola žrebná, veľmi rada skákala a veľmi rýchlo behala po ohrade. Nezistovali sme však, či je žrebná ani veterinárnym vyšetrením, ani songrafom. Otec a ja chodíme každý deň za koňmi a dávame pozor, aby sa im nič nestalo. Pri pozorovaní sme si všimli, že aj staršia kobyľa Santa viac ochraňuje Hviezdu a jej mláďa. Občas, keď cíti ohrozenie alebo nebezpečenstvo, snaží sa odplašiť ľudí rôznymi pohybmi a signálmi, napríklad krútenie hlavou, sklopenie uší alebo dokonca i cerení zubov. Vtedy vyzerá dosť odstrašujúco. Keď

raz moja sestra Linda išla pohladit' Hviezdu , Santa sa ju snažila odplašit'. Vtedy sa Linda dost' zľakla. Otec na obidve skríkol, Santa sa zastavila a Linda sa rýchlo vrátila za otcom. Gravidita kobyly trvá 333 až 336 dní, čo je zhruba jedenásť mesiacov. Hviezda bola pripúšťaná k žrebcovi 20.06.2022, čiže predpokladaný termín žrebenia je 20.05.2023. Každý deň kobyly Hviezdu pozorujem na tento projekt. S otcom chceme ešte do času žrebenia Hviezdy pripraviť väčšiu stajňu ako má teraz, aby mala dostatok miesta na žrebenie a ľahnutie si. Veľmi sa teším na malé žriebä, pretože je to najkrajšie mláďa zo všetkých zvierat.

ZÁVER

Chovám s otcom kone, pretože sa chcem o nich veľa naučiť a dozvedieť sa čo najviac o ich správaní. Kedysi bolo u nás oveľa viac koní ako je teraz. Preto sa snažíme náš chov rozširovať a starať sa o zvieratá čo najprirodzenejšou cestou pre ne a vyhovieť ich prirodzeným potrebám. Do budúcnosti máme v pláne naše kone trénovať alebo učiť. Budeme to robiť šetrným spôsobom alebo ich naučíme tréning pomocou pozitívnej motivácie, vo voľnosti, bez donucovacích prostriedkov. Ale to ešte vyžaduje veľa času stráveného s koňmi. Otec už teraz chodí na rôzne semináre a prednášky. Postupne by som sa chcela aj ja k nemu pridať, vzdelávať sa a venovať sa starostlivosti a láske ku koňom. Myslím si, že práca a čas strávený s koňmi vplýva pozitívne na ľudský organizmus, na mňa i na celú moju rodinu.

Použité zdroje:

Istvan Konyhas: Svet koní , miesto vydania Komárno, vydavateľstvo JTCs s.r.o , preklad :
Katarina Borosová, počet strán 87

seminár z ktorého sme čerpali :

Zdravý kôň - pohľad za hranice zaužívaných tradícií, Lektor - Viktória Briatková